

De Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit controleert de uitvoering van het agrarisch natuurbeheer. In het nieuwe stelsel zal ze dat samen of aanvullend gaan doen met de collectieven die de eigen leden zal controleren. Maar hoe controleer je eigenlijk het agrarisch natuurbeheer? Waar let je dan op en wat betekent het als blijkt dat niet alles in orde is? Het Vakblad mocht een dag mee met Bennie Ludema, inspecteur van team Friesland van de NVWA.

foto's Geert van Duinhoven

Het is duidelijk te zien aan de sporen van de mestinjecteur dat de ondernemer te dicht bij de slootkant is gekomen. Ludema heeft altijd zijn meetlat van 1 meter lengte bij zich.

Geen voldoende gehaald? Dan geen geld!

— Geert van Duinhoven (redactie)

> Bennie Ludema heeft 's ochtends al een paar dossiers klaar liggen voor de bezoeken die we vandaag gaan afleggen. Een deel van de bezoeken wordt *random* getrokken uit alle deelnemende boeren aan het agrarisch natuurbeheer. Een ander deel van de bezoeken wordt bepaald aan de hand van de geschiedenis van een deelnemer. Dat komt er op neer dat iedereen aan de beurt kan komen, maar als je opvalt omdat je bijvoorbeeld de zaken te laat inlevert, verkeerd doet of een jaar niet aan de voorwaarden voldoet, heb je het volgend jaar meer kans op nog een bezoekje. Ludema: "We gaan nu naar een boer die vorig jaar niet aan de voorwaarden voldeed voor botanisch randenbeheer. Ik hoop dat hij het dit jaar beter voor elkaar heeft."

Onaangekondigd

De bezoeken van de NVWA zijn altijd onaangekondigd dus als we op het adres aanbellen, kijkt de ondernemer enigszins geschrokken. Het grote NVWA-logo op de jas van Ludema is duidelijk. De inspecteur vertelt waar we voor komen, maar de ondernemer laat in woord en lichaamstaal al

merken dat het ook dit jaar waarschijnlijk niet helemaal goed zal zijn. "Ik denk dat die jonge jongens op de trekker het niet helemaal goed begrepen hebben dus hier en daar zal wel tot aan

Bij het eerste perceel is het al meteen mis. Heel duidelijk zijn de kaarsrechte sporen te zien van de mestinjecteur. En helemaal tot aan de slootkant.

de sloot bemest zijn."

De afspraak was dat hij drie meter uit de kant zou blijven om zo een schrale rand te creëren waar allerlei kruiden tot ontwikkeling kunnen komen. Waarschijnlijk heeft hij zich daar dus niet aan gehouden. Tijd voor inspectie. De ondernemer mag meelopen als we het veld in gaan, maar daar heeft hij geen behoefte aan. Hij hoort het straks wel. Er staan op het kaartje 15 aaneengesloten percelen van elk ongeveer 4 hectare. Allemaal aangemeld voor het botanisch randenbeheer. Maar bij het eerste perceel is het al meteen mis. Heel duidelijk

zijn de kaarsrechte sporen te zien van de mestinjecteur. En helemaal tot aan de slootkant. "Dat is niet best", zegt Ludema. "Ik vrees dat dit perceel gewoon helemaal bemest is. Maar om daar zeker van te zijn, moet ik het hele perceel bekijken dus dat wordt even een forse wandeling. We gaan dus nu de percelen allemaal langs lopen en dan beoordelen we welke randen al dan niet bemest zijn."

Zelfs kunstmest

Het eerste perceel is duidelijk, het tweede ook. Maar Ludema kan van perceel nummer drie niet zien of rand nummer vier al dan niet is bemest. "Ik wil zo zorgvuldig mogelijk werken. Deze man heeft namelijk voor alle randen subsidie aangevraagd. Als blijkt dat het er op een van de percelen toch goed uit ziet, al is het maar voor een klein deel, dan meld ik dat en zal hij er waarschijnlijk alsnog een vergoeding voor krijgen. Als we nu veel plekken zien waar hij ruim een meter van de kant is gebleven kan hij wellicht nog in aanmerking komen voor een wat lichter pakket. Of hij het krijgt, zou ik echt niet weten. Ik constateer alleen, en de RVO moet bepalen of de ondernemer zijn geld krijgt of niet." En het bange vermoeden komt uit: na een wande-

ling van ruim twee uur hebben we alles bekeken. Een van de percelen is waarschijnlijk helemaal niet bemest, en op een ander perceel hebben we het in ieder geval niet kunnen constateren op een van de randen. Op ongeveer de helft van de percelen zijn zelfs korrels kunstmest te zien. Is dat niet een beetje flauw? We hebben bijna op de knieën moeten zitten om een paar kunstmestkorrels te zien. “Nee, dat is zeker niet flauw. Deze meneer heeft vrijwillig subsidie aangevraagd, hij is nergens toe verplicht, laat dat duidelijk zijn. Maar hij houdt zich niet, en ik weet niet of het doelbewust is of niet, aan de voorwaarden. Dat is dan verder toch niet zielig voor hem of flauw van mij? Ik rapporteer dit aan de RVO en die zal uiteindelijk beslissen om al dan niet subsidie toe te kennen. Maar in dit geval is het duidelijk: deze man voldoet niet aan de voorwaarden en zal er dus ook geen vergoeding voor krijgen. Een boete krijgt hij niet. Het ziet er naar uit dat deze man het gewoon geprobeerd heeft. Hij zal hebben ingeschat dat de kans klein is dat we twee jaar achter elkaar komen controleren. Hij vraagt subsidie aan en met wat geluk komt er geen controle en hij krijgt zijn geld. Hij heeft nu de pech dat we toch nog een keer kwamen kijken, en dus krijgt hij niets.”

Wel een stippenkaart

Als we de ondernemer later op de ochtend confronteren met de bevindingen, lijkt hij niet echt geschrokken. Hij gaat niet in discussie maar legt de schuld maar weer bij de ‘jonge jongens’. Hoewel hij ook wel toegeeft dat hij het zelf is geweest die deze jonge jongens niet goed heeft aangestuurd. Eigenlijk kan hij ook niet zeggen waar

het fout is gegaan. Dat hij ook dit jaar weer een paar duizend euro mis zal lopen, lijkt hem niet te deren. Ludema wijst de man er nog even fijntjes op dat randenbeheer niet verplicht is, en dat hij het volgend jaar dan maar misschien gewoon niet moet aanvragen. Dat bespaart niet alleen de NVWA en de RVO tijd en geld, maar ook de man zelf. Gemompel is het enige antwoord. “Er zijn veel boeren die de natuur een warm hart toedragen. Deze man heeft dat denk ik niet. En dit is zeker geen uitzondering. Zeker bij het botanisch randenbeheer gaat het echt heel vaak fout. En dan altijd met hetzelfde verhaal erbij: het zijn de jonge jongens op de trekker, de loonwerker, of gewoon per ongeluk. Daar is de subsidieregeling dus niet voor bedoeld. En ik snap het ook niet: ze hoeven niet mee te doen, het is allemaal vrijwillig. Dus als je er dan eigenlijk geen zin in hebt, dan doe je het toch gewoon niet?” Om het bezoek toch nog positief af te sluiten kan de ondernemer wel zijn stippenkaart laten zien waarop hij aangeeft waar de nesten van weidevogels zitten. Op vier percelen heeft hij namelijk ook een legselbescherming aangevraagd en daarvoor moet hij, meestal overigens iemand van de weidevogelgroepen, nauwkeurig op kaart aangeven waar de nesten zitten. Op de kaart staan vier of vijf plekken waar de vogels zitten. Dat zal dus wel goed komen met de beheerssubsidie voor legselbescherming. Ludema: “Legselbescherming is moeilijk te controleren. Een stippenkaart is prima, maar eigenlijk zou je hier terug moeten komen na de eerste keer maaien. De boer moet dan 50 vierkante meter rondom een nest vrijwaren van maaien. Dat kun je controleren, maar je kunt moeilijk controleren of er elders eventueel

nog nesten zaten. Overigens heb ik geen stokken gezien in de percelen waar de nesten volgens de stippenkaart zou moeten zitten.”

Niet op het erf

Ook elzensingels en hoge houtwallen kun je goed controleren: die liggen er of die liggen er niet. Bij het tweede controle-adres vandaag gaat het om deze twee landschapselementen. Maar 's ochtends op kantoor heeft Ludema al een probleem gezien: de hoge houtwal waarvoor deze eigenaar een

's Ochtends op kantoor heeft Ludema al een probleem gezien: de hoge houtwal waarvoor deze eigenaar een beheerssubsidie heeft aangevraagd, ligt op het erf en niet in landbouwgebied. Dus die komt niet in aanmerking.

beheerssubsidie heeft aangevraagd, ligt op het erf en niet in landbouwgebied. Dus die komt niet in aanmerking. Dat is vreemd, zegt de eigenaar, als Ludema hem daar ter plekke op wijst. “Ik heb deze wal zes jaar geleden aangelegd en toen was het allemaal goed. Ook mijn agrarische natuurvereniging zei me dat de wal er goed uit ziet en op de goede plek ligt”.

“Dat kan wel zo zijn”, antwoordt Ludema, “en de wal is op zich ook wel redelijk goed, behalve dan dat er geen greppel voor ligt. Maar helaas voor u zijn de regels een paar jaar geleden veranderd en moet de houtwal echt in het landbouwgebied liggen en niet op een erf. Daar kan ik niets aan veranderen.”

Deze eigenaar loopt vervolgens graag mee over zijn land om te laten zien wat het effect is van een drie meter brede strook niet bemesten. De vegetatie is in vergelijking met het middendeel aan de randen veel armer en duidelijk anders van samenstelling met meer verschillende kruiden. Nu bloeien ze nog niet, maar straks zal het hier op de rand er echt anders uit zien dan in het midden van het perceel. Hij is zichtbaar trots op zijn perceel. Het ziet er dus keurig uit. Ook de elzensingel voldoet aan de voorwaarden die Ludema overzichtelijk op een sheet heeft staan: Het aandeel elzen in de singel is hoog genoeg, de bomen zijn niet te oud en je kunt zien dat de singel regelmatig onderhouden wordt. Ook voor deze singel zal het dus wel goed komen met de subsidie.

Aan de keukentafel bij de man maakt Ludema het rapportje op met de bevindingen. De eigenaar mag een weerwoord op laten nemen. Aan het eind van het jaar zal er in ieder geval iets minder geld binnenkomen van de RVO dan de eigenaar wellicht gehoopt had, vanwege de hoge houtwal die niet mee telt.<

redactie@vakbladnbl.nl

Hier is keurig tot vaak meer dan drie meter van de slootkant af gemaaid.